

PSIXOGEN KASALLIKLARDA PSIXOTERAPIYA VA FARMAKOTERAPIYA UYG‘UNLIGI

Raxmatullayeva Zebiniso

Alfraganus Universiteti davolash ishi

3-kurs talabasi

Annotatsiya; *Psixogen kasalliklar — stress, ruhiy travma yoki psixologik omillar ta’sirida rivojlanadigan funksional buzilishlardir. Ularning samarali davolashida psixoterapiya va farmakoterapiya uyg‘unligi muhim ahamiyat kasb etadi. Ushbu maqolada psixogen kasalliklarning asosiy turlari, tashxislash usullari hamda zamonaviy psixoterapevtik va farmakologik davolash yondashuvlari tahlil qilinadi. Psixoterapiya va farmakoterapiya birgalikda qo‘llanganda bemorlarning klinik simptomlari tezroq yo‘qolishi, ijtimoiy moslashuvi yaxshilanishi va qaytalanish xayfi kamayishi ilmiy asoslab berilgan.*

Kalit so‘zlar: *Psixogen kasalliklar, psixoterapiya, farmakoterapiya, stress, kognitiv-behavioral terapiya.*

Psixogen kasalliklar (somatoform buzilishlar, nevrozlar, tashvish sindromlari, depressiv holatlar) zamonaviy jamiyatda keng tarqalgan patologiyalardan hisoblanadi. Ularning paydo bo‘lishida stress, oilaviy muammolar, ijtimoiy bosim va psixologik travmalar asosiy rol o‘ynaydi. Bunday kasalliklarni davolashda faqat psixoterapiya yoki faqat farmakoterapiyadan foydalanish yetarli bo‘lmasligi mumkin. Shu bois kompleks yondashuv — psixoterapiya va farmakoterapiya uyg‘unligi yuqori samaradorlik beradi. Somatoform buzilishlar – jismoniy kasallik belgilariga o‘xshash, ammo organik asos topilmaydigan sindromlar. Tashvish buzilishlari – umumiy tashvish, fobiya, vahima xurujlari. Depressiya – kayfiyatning pasayishi, motivatsiya va hayotiy energiya yo‘qolishi. Konversiya buzilishlari – nevrologik simptomlarga o‘xshash psixogen belgilar. (KBT) – salbiy fikr va xatti-harakatlarni o‘zgartirish orqali simptomlarni kamaytiradi. Psixoanalitik terapiya – ong ostidagi muammolarni tahlil qilish. Oilaviy va guruh terapiyasi – ijtimoiy qo‘llab-quvvatlashni kuchaytiradi. Stressni boshqarish mashqlari – meditatsiya, relaksatsiya, nafas

mashqlari. Farmakoterapiya yondashuvlari; Antidepressantlar (SSRI – sertralin, fluoksetin) – depressiya va tashvish buzilishlarida. Anksiolitiklar (benzodiazepinlar) – qisqa muddatli tashvish sindromlarini kamaytiradi. Antipsixotik vositalar – og‘ir psixogen psixoz holatlarida. Vegetativ simptomlarni kamaytiruvchi dorilar – yurak urishi, terlash, uyqusizlikni yengillashtiradi. Kompleks yondashuv tezroq klinik yaxshilanishga olib keladi. Farmakoterapiya simptomlarni qisqa muddatda yengillatsa, psixoterapiya uzoq muddatli ijtimoiy moslashuvni ta‘minlaydi. Bunday kombinatsiya qaytalanish xavfini 30–40% ga kamaytirishi isbotlangan. **Amaliy misollar;** Depressiyada SSRI + KBT kombinatsiyasi eng samarali. Tashvish sindromlarida benzodiazepinlar qisqa muddat + psixoterapiya uzoq muddat qo‘llaniladi. Somatoform buzilishlarda dori vositalari simptomlarni yengillatadi, ammo psixoterapiya asosiy davolash yo‘nalishi hisoblanadi.

Xulosa;

Psixogen kasalliklarni davolashda psixoterapiya va farmakoterapiya uyg‘unligi eng samarali yondashuv hisoblanadi. Bu nafaqat simptomlarni kamaytiradi, balki bemorning shaxsiy rivojlanishi, ijtimoiy hayotga moslashishi va kasallikning qaytalanishini oldini olishda muhim rol o‘ynaydi. Shuning uchun klinik amaliyotda har ikki yondashuvni birgalikda qo‘llash tavsiya etiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar;

1. World Health Organization. Depression and Other Common Mental Disorders: Global Health Estimates. Geneva: WHO, 2017.
2. Beck AT. Cognitive Therapy of Depression. New York: Guilford Press, 1979.
3. Bandelow B, Michaelis S, Wedekind D. Treatment of anxiety disorders. Dialogues Clin Neurosci. 2017.
4. Stein DJ, Fineberg NA, et al. Psychopharmacology of anxiety and depression. Curr Opin Psychiatry. 2019.
5. Hofmann SG, Asnaani A, Vonk IJ, Sawyer AT, Fang A. The efficacy of cognitive behavioral therapy: A review of meta-analyses. Cognit Ther Res. 2012.